

Kultur

Annegrethe Rasmussen

LESETID 7 MIN.

Bliver kvindelige filosoffer diskrimineret?

I USA har en sag om sexchikane sat filosofifaget under anklage for at være notorisk kvindefjendsk. I Danmark er kønsskævheden også markant. Filosoffer ser typisk det kvindelige som objekt frem for subjekt, bemærker professor Lars-Henrik Schmidt. To kvindelige kolleger har andre bud på årsagerne, herunder bevidst diskrimination. Filosof Anders Fogh Jensen forudser til gengæld fagets død – men af helt andre grunde

🕒 8. august 2013

💬 Kommentarer (12)

Kvinder har aldrig haft det nemt i filosofien. Som der stod i New York Times i weekenden, har diskussionen lige fra Aristoteles til Kant handlet om, hvorvidt det svage køn overhovedet var i stand til at indgå i rationelle og meningsfulde diskussioner. I USA udgør kvinderne under 20 procent af de fastansatte lærerkræfter, og går man til de etablerede, internationale publikationer inden for fagets

DELT 45 GANGE

forskning falder tallet til et minimum. Det kræver heller ikke mange klik på Google, før man finder filosofiske fagkonferencer i det danske, hvor kønsfordelingen er omkring 95-5 i mændenes favør.

Denne debat har mest kørt på lavt blus mellem nogle få akademikere, men den er nu blusset op med stormstyrke efter en celeberr sag om sexchikane, der omhandler den verdenskendte stjernefilosof og professor Colin McGinn fra University of Miami. Ny-mystikeren McGinn har forladt sin faste stilling efter anklager om sexchikane fra en kvindelig specialestuderende.

»Folk tænker: 'Wow, han blev nødt til at sige op, og vi har rent faktisk hørt om det.' Det er aldrig set før,« lyder kommentaren til New York Times fra Jennifer Saul, som leder afdelingen for filosofi ved University of Sheffield i England.

Hun er også redaktør af den kendte blog 'What Is It Like to Be a Woman in Philosophy?'

Historien er blevet endevendt i blogs og artikler over hele verden, og i et åbent brev, der er underskrevet af over 100 filosoffer, er McGinn blevet beskyldt for at bruge sin egen blog som 'et hævnstøt' mod den studerende. Den Oxford-uddannede McGinn har på egen blog benævnt relationen »en intellektuel romance«, hvilket den kvindelige student kraftigt benægter. Han har samme sted causeret over forskellen mellem »logiske implikationer« og »konverserende implikationer« i en e-mail, han sendte til studenten om diverse former for onani.

Humanioras kampsport

Men hvad er forklaringen på kønsskævheden? Information har henvendt sig til en række danske filosoffer af begge køn for at få deres bud.

Den danske idéhistoriker, filosof og professor ved DPU i Aarhus Lars-Henrik Schmidt siger, at fagets knaphed på kvinder kunne hænge sammen med »filosofiens livsform som humanioras kampsport, hvor sværdet ikke bare er erstattet af munkenes stokke, men af deres logiske spidsfindigheder. Her handler det ikke om at være med, ikke om ædel kappestrid, men om at sejre«.

Han peger også på, at en særlig stræben efter selvprofilering gør sig gældende:

»Hvis en anden anskuelse viser sig at være lige så vægtig, skal man jo kunne forklare, hvorfor man ikke skifter til den, men holder på sit. At indrømme, at man er træt og mæt, er utænkeligt for en såkaldt filosof.«

Sandheden i kvindelig form

Han tilføjer, at filosofiens genstand idéhistorisk set »altid har været det kvindelige. Det er filosofiens objekt og ikke dens subjekt, dens genstand og ikke dens aktivitet, for filosofiens genstand er det sande, det gode og det skønne. Sandheden er kvinde – altså ikke kvinden som sandhed. Sandheden er appellerende, prist, attrået og tilbød i kvindelig form: Dét uudgrundelige, som fungerer som grundlæggende og grundlæggende forudsat instans. Forudsætningen for, at kvinder kan komme ind i filosofien, er altså, at filosofien bliver selvforelsket.«

Han tilføjer, at det er »derfor, den romantiske og den analytiske filosofi i fællesskab har født en ny kønsløs filosofi: menneskefilosofien, 'hen'-filosofien, værdiløsheden.«

Schmidt advarer imidlertid imod at drage konklusioner fra sagen om McGinn:

»Der er et problem, som må adresseres af hensyn til alles glæde, af hensyn til ligestilling og udnyttelse af kreativitet; det er afgørende for enhver videnstransmission, men det går helt galt, når man laver ligeløb fra en disciplin til overgreb uden at spørge til *settingens* historie og uden at fortælle, om forskellen mellem filosofi og andre fag er statistisk signifikant.«

Han tilføjer en yderligere pointe:

»I en voldtægt vidste man i det mindste, at man blev brugt mod sin vilje, men i forførelsen bliver man forført til at forføre og er i den forstand selv skyldig eller 'ansvarlig' på moderne lingo. Det er den helt klassiske grund til, at den amerikanske rokokofilosofi kan blande statistik over kvindelige filosofistuderende sammen med sexchikane. Deres indtog er forsinket af historiske grunde og forceres af sociologiske grunde. Det er en følsom cocktail, som andre discipliner har haft lettere adgang til at håndtere.«

Kierkegaard-ekspert og filosof Kirsten Søtoft Klercke har et noget andet bud. Hun siger til Information, at hun har erfaringer med endog meget vrede mandlige kolleger, når muligheden af kvindediskrimination kommer op i fagsammenhænge.

»På KUA (Københavns Universitet, Amager, red.) dominerer den analytiske, overvejende engelsk-amerikanske, filosofi, der tager sit abstrakte udgangspunkt i rettigheder og lighed. Tilgangen anerkender i mindre grad, hvordan forskelle i køn, race eller social baggrund kan influere realiseringen af dette, også filosofiske, ideal.«

Rationalitetens huller

Hun fremfører også, at det er »en kendsgerning: Mænd citerer, henviser, ansætter og relaterer sig kun med besvær til kvinders bidrag: ord, teser, tilstedeværelse i debatrummet, i hvert fald så længe kvinder er en marginal tilstedeværelse«.

Endelig peger hun også på en anden årsag til den skæve kønsfordeling:

De 5 artikler I har brugt mest tid på

En artikel pr. redaktion - sendt til jer hver søndag

TILMELD

»Filosoffer bør ikke bare forsvare rationaliteten; de inkarnerer den også i egen selvforståelse. At rationalitet også kan bestå i at analysere rationalitetens huller og begrænsninger er lidt uden for den filosofiske alfarvej. Filosofi er en kampzone, et magtbærende og strategisk fag, og det harmonerer ikke uden videre med, hvad man – mænd som kvinder – opfatter som kvindelighed, kvindelige udtryksformer.«

Den kendte foredragsholder, forfatter og underviser Anders Fogh Jensen, der er ph.d. i filosofi, har ved selvsyn observeret, hvordan kønssammensætningerne ved de filosofiske institutter i Frankrig, hvor han har læst, er anderledes ligeligt fordelt, fortæller han:

»Mit bud handler mere om fagets indhold og form end om social diskrimination. Filosofien har i mange år været delt i to. Grænsen går ved Den Engelske Kanal og den dansk-tyske grænse. Det nord og vest for denne kalder man analytisk filosofi, og det handler mere om logik, sprogfilosofi og videnskabsteori og om at søge konsistens i argumenter. Det syd for denne grænse kalder man kontinentalfilosofi, og det er væsentligst tysk, fransk og italiensk filosofi. Hvis jeg skulle prøve at være retfærdig over for begge fløje, ville jeg skelne mellem hhv. de skarpe og de dybe.«

Kvinder er til fransk filosofi

»De danske universiteter er som de amerikanske domineret af en analytisk tilgang, af empirisk bevisbarhed, analyse af udsagn og logisk konsistens. Det gør, at mange vigtige områder af menneskelivet og væren i det hele taget må udelades, fordi det ikke lader sig indordne i disse systemer. De kaldes nedladende for 'langhårede'. Men man formår at producere nogle andre indsigter, der ligger tættere på andre fag, ofte litteratur, men også arkitektur, malerkunst, digtning, psykologi og antropologi,« siger Anders Fogh Jensen.

Han tilføjer, at han »selv har måttet gå i eksil på litteraturvidenskab, hvor man er meget bedre til at tage fransk filosofi alvorligt«.

Han tror ikke, at kvinder i fremtiden vil flokkes til filosofistudierne:

»De foretrækker æstetiske fag, psykologi og andre beslægtede områder frem for de ofte meget direkte konfronterende diskussioner om emner, der kan forekomme at have meget lidt med det menneskelige at gøre. Det er altså af faglige grunde.«

Til gengæld tror Fogh Jensen ikke på nogen aktiv diskrimination, tværtimod:

»Faktisk foregår der i Danmark i disse årtier en diskrimination af mændene, fordi der bindes penge til ansættelse af kvinder, som de økonomisk pressede institutter har hårdt brug for.«

Men han forudsiger ikke desto mindre en eksistenskrise for filosofien som fag af andre grunde:

»Underviserne formår ikke at gøre filosofien konkret relevant og vise, at den har at gøre med aktuelle problemstillinger. Mange kræfter går med at holde på filosofiens grænser og vise, at de andre ikke kan være med i dette selskab. Folk vil søge væk af den grund, og så selvfølgelig fordi 'filosof' i Danmark stadig associeres med selvskade og at være verdensfjern og ubrugelig.«

Broderskab og udelukkelse

Filosof og lektor ved DPU Kirsten Hyldgaard hvis seneste bog tager udgangspunkt i Lacan, Freud, Heidegger, Sartre, Badiou og Zizek, er lodret uenig med Fogh Jensen.

Hun mener, at dominansen af mænd i dansk fagfilosofi »ikke har faglige, saglige grunde«, men netop snarere sociologiske.

»Den kulturelle, symbolske orden er grundlæggende broderskaber – jævnfør frihed, lighed og broderskab. Kulturen er grundlæggende udvekslinger mellem mænd. Når denne orden er blevet brudt, når kvinder historisk er blevet accepteret som netop ligemænd, fagfæller i også universitære institutioner, har det krævet politiske beslutninger – ikke sjældent beslutninger truffet af biologiske mænd. Og protesterne har været monotone: Fagligheden og sagligheden led og lider dermed skade – ikke sjældent en indstilling, der deles af biologiske kvinder. At også dansk fagfilosofi fortsat er mandsdomineret, siger blot, at også dansk fagfilosofi har formået at forblive ekstremt konservativ. Hvorfor det er lykkedes, har jeg desværre ikke et bud på,« siger filosof Kirsten Hyldgaard.

✉ Bliv opdateret med nyt om disse emne

Prøv Information gratis i 1 måned

KLIK HER <[HTTPS://MIT.INFORMATION.DK/KOMBI?ARTBTMTRSOPN](https://mit.information.dk/kombi?artbtmtsropn)>

Allerede abonnent? **Log ind her** <<https://www.information.dk/bruger?artbtmts&destination=kultur/2013/08/kvindelige-filosoffer-diskrimineret>>